

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo

k

občnim zborom

1. „Narodne šole“, 2. „Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“ in 3. „Slovenskega učiteljskega društva“,

ki bodo

v 4. in 5. dan septembra t. l. v Ljubljani, v čitalnični dvorani.

Red zborovanja:

V 4. dan septembra zvečer ob 6. uri bode zborovala „Narodna šola“ po istem dnevnem redu, kakor „Slovensko učiteljsko društvo“, samo namesto točke d) bode razgovor „o učencevih učnih pripomočkih“.

Po tem zborovanju je skupna zabava v čitalnični restavraciji.

V 5. dan septembra ob 8. uri bode maša s petjem v mestni farnej cerkvi pri sv. Jakobu. Ob 9. uri bode v čitalnični dvorani zborovala „Vdovsko učiteljsko društvo“ in potem „Slovensko učiteljsko društvo“ po naslednjem programu:

- Ogovor predsednikov.
- Tajnikovo poročilo.
- Blagajnikovo poročilo.
- Razprava: O izpremembi šolske postave z ozirom na razmere slovenskega šolstva.
- Posamični nasveti.
- Volitev odbora.
- Volitev pregledovalcev društvenih računov.

Prav obile udeležbe se nadjajo dotičnih društev odbori.

Jezikovno vprašanje v mestnih ljudskih šolah ljubljanskih v mestnem zboru ljubljanskem.

V Ljubljani 1. septembra 1882.

V včerajšnji seji mestnega zbora ljubljanskega poročal je načelnik šolskega odseka mestni odbornik dr. Drč o predlogu mestnega odbornika dr. V. Zarnika glede učnega jezika v mestnih ljudskih šolah in stavljal sledeče nasvete, katere je šolski odsek v seji 24. avgusta vzprijel z vsemi proti jednemu glasu.

- V vseh razredih v deških in dekliških mestnih šolah naj bo odslej učni jezik za vse predmete slovenski jezik.
- Nemški jezik naj bi se na podlagi slovenskega maternega jezika začel poučevati v tretjem razredu s slovenskim učnim jezikom.
- Podučevanje v nemškem jeziku (zraven slovenskega) naj bi se od tretjega razreda naprej po vseh razredih nadaljevalo in izvrševalo tako, da bi n. pr. dečki iz IV. razreda mogli prestopiti v I. razred kake srednje šole, ali v meščansko ali v obrtniško šolo s slovenskim učnim jezikom.

d) Magistratu se naroča, da sporoči ta sklep resp. prošnjo deželnemu šolskemu svetu kranjskemu. Prošnja, katero pošlje magistrat deželnemu šolskemu svetu, se ima glasiti tako-le:

Slavni c. kr. deželni šolski svet!

Reševaje dopis c. kr. okrajnega šolskega sveta dne 3. oktobra 1. 1878 glede vpeljave nemškega poleg slovenskega kot učnega jezika v mestnih ljudskih šolah, ukazal je slavni c. kr. deželni šolski svet dne 29. oktobra 1878 na podlagi sklepa mestnega zbora dne 14. junija 1878, da se ima nemški jezik uže v II. razredu rabiti kot učni jezik pri računanju s številkami, v III. razredu ima pri ra-

čunanju in pri pouku nemščine prevladovati nemški jezik, v višjih razredih pa je za vse predmete izjemši veronauk in slovenščino nemški jezik učni jezik. Vpeljale so se vsled tega čisto nemške knjige, (kakor Lese- u. Sprachbuch von Heinrich) v ljudske šole, po katerih se zdaj poučuje v mestnih ljudskih šolah.

Posledica tega je, da učenci, ki izstopijo iz ljudskih šol, ne znajo ne slovenski ne nemški govoriti in pravilno pisati in godi se nekako tako, kakor se je godilo pred l. 1848, ko je mej prostimi meščani redko kdo znal slovenski pisati in brati, pa tudi nemško ne toliko, da bi se ne bil osmeševal.

Ker pa smatra zastop mesta ljubljanskega za svojo sveto dolžnost gledati na to, da se slovenska mladež v prvi vrsti nauči svojega maternega slovenskega jezika in najpotrebnejega za svoje praktično življenje, v drugej vrsti še le tujih jezikov, je tedaj tega mnenja, da zdanje poučevanje v ljudskih šolah ljubljanskih po ukazu c. kr. deželne šolskega sveta dne 29. oktobra 1878 ne vstreza niti namenu ljudske šole niti določili okrožnice c. kr. deželne šolskega sveta od 8. oktobra 1870 št. 316, ki se glasi: „Zastran nauka v jeziku se z ozirom na zadnji stavek §. 51. izreče, da je učni jezik v ljudski šoli razen v šolah na Kočevskem in v občini Weissenfels na Gorenjskem, slovenski jezik. Ako bi se pa v kateri šoli razen tega jezika učil tudi nemški jezik, kot drugi deželni jezik, naj se ravna po pravilu, da naj se z nemščino začne le potem, kadar učenci uže dobro znajo brati in pisati v maternem slovenskem jeziku.“

Opiraje se na §. 6. postave od 14. maja l. 1869, ki pravi, da o učenem jeziku in o poučevanju v katerem drugem deželnem jeziku določuje, zaslišavši tiste, kateri vzdržujejo šolo, deželna šolska oblast; glede na to, da se bode začetkom tega šolskega leta slovenski jezik kot učni jezik v gimna-

LISTEK.

Nove slovenske knjige.

Tekoče leto je za nas Slovence jako plodovito. Na književnem polju zavlada je tolika delavnost in živahnost, da smemo vseskozi biti zadovoljni. Ne le, da še nikdar nismo imeli toliko časnikov, kakor letos, se tudi knjig še nikdar nij toliko tiskalo v tako kratkem času. Vsak mesec nam donese po jedno ali tudi po dve in vsaka je v svojej stroki potrebna in koristna, vsaka popolni ta ali oni nedostatek v našem slovstvu. Izmej ravno izišlih knjig nam je denes omeniti naslednjih:

I.

Knjižnica slovenske mladine. Knjiga III. Sreča v nesreči. Poučna povest odrasle slovenske mladine. Spisal Janez Cigler, župnik pri sv. Tilnu v Višnji Gori. Drugi popravljeni natis. V Ljubljani. Založil in izdal Ivan Tomšič. 1882. Cena je naslednja: Mehko vezana 40 kr.; trdo vezana 45 kr.; krasno vezana, vsa v platnu z zlatim napi-

som 60 kr. (Po pošti pod križnim ovitkom stoji knjižica 5 kr. več.) Ta knjižica je sicer le drugi natis, a ker je prvi natis uže velika redkost, je neumorni in za berilo naše mladine skrbeči g. Ivan Tomšič izpolnil le občno željo, da je ta zares lepi roman spravil mej svet. Ker je „Sreča v nesreči“ vsacemu slovenskemu razumniku, vsaj po Levstikovej kritiki v Janežičevem „Glasniku“, znana, se ne bomo pečali z vsebino, temveč navajamo samo to, kar piše g. izdajatelj v predgovoru:

„Uže davno je bila obča želja slovenske mladine prijateljev, da bi povest o Svetinu prišla zopet v dežel. Ta želja se do zdaj nij bila izpolnila, da si je minulo uže 45 let, odkar je prvič natisnjena (1836. leta), in ta natisk je zdaj tako redek, da ga je težavno dobiti v roke. Tedaj, ko je bila slovenska knjiga priprostim ljudem še jako redka prikazen, čitala se je rečena povest povsod z tolikim veseljem, da je do malega nij bilo hiše, v kateri bi je ne bili poznali, samo če je kdo v hiši znal čitati na knjigo. Zatorej mislim, da bi moja „Knjižnica slovenske mladine“ izvestno lepše in boljše knjige ne mogla prinesiti, nego li je knjiga o Svetinu, ka-

tero je spisal pokojni Višnjiški župnik Janez Cigler, ki se je v Vódmotu pod Ljubljano bil porodil v 7. dan maja 1792. leta in umrl v 11. dan aprila 1869. leta v Višnji Gori. Razven nekaterih raznovrstnih molitvenikov in Svetinove povesti je spisal tudi „Življenje sv. Heme“ in „Deteljico, ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov“ (1863. leta), in mično povest „Kortonica, koroška deklica“, katero je 1866. leta dala družba sv. Mohora v Celovci na svetlo. — Toliko o moži, ki je oče povesti, katero s to knjižico Tebi, mladina slovenska predraga, podajem in želim, da bi jo čitala z enakim veseljem, s kakeršnim smo jo čitali i mi, kadar smo bili še v Tvojih letih srečne mladosti. Zatorej knjižico, ki je napisana Tebi v pouk in zabavo, vzprimi z ono dobrohotnostjo, s kakeršno si vzprijela i prvi dve moji knjižici; ako storiš to, dovolj mi bode plačila za trud, ki sem ga imel, to knjižico iz nova dajóč na svetlo.“

To knjigo priporočamo vsacemu najtopleje, mladini kakor tudi odraslim. Po svojej mikavnej in nikjer pretiranej vsebini, po zanimljivem in vseskozi naravnem dejanju, bode to najboljše berilo za pouk

zija na Kranjskem vpeljal in glede na to, da se je konferenca mestnih ljudskih učiteljev dne 15. junija t. l. sama izrekla za zopetno vpeljavo slovensko-nemških slovnice za slovenske ljudske šole, katere so bile uže v rabi pred onim ukazom c. kr. deželne šolskega sveta: prosi mestni zbor ljubljanski, da c. kr. deželni šolski svet vstreza sklepom in prošnji sklenjene v mestnem zboru 31. avgusta 1882.

Poročevalec mestni odbornik dr. Drč utemeljuje nasvete in prošnje do deželne šolskega sveta s sledečim govorom:

„Slavna gospoda! Na podlagi prošnje ali sklepa občinskega zbora dne 14. junija 1878 izdal je c. kr. deželni šolski svet dne 29. oktobra 1878 ukaz, vsled katerega se mora nemščina kot učni jezik uže v drugem razredu ljudske šole zraven slovenskega, posebno pri računanju s števkami, uvesti in rabiti — v tretjem razredu ima pri poučevanju v računanju in v nemškem jeziku prevagovati nemščina kot učni jezik, in slednjič v viših razredih je nemščina izključljivo učni jezik v vseh predmetih razen veronauka in slovenskega jezika. Ta ukaz se je naznanil vsem mestnim ljudskim šolam, kakor tudi ljudske šoli pri nunah.

Da boste, gospoda, ta ukaz in njega namen po vrednosti ceniti zamogli, prosim, da mi dovolite, da posežem nekoliko nazaj v ono dobo, ko se je v ljudskih šolah po ukazu deželne zbornice od 1. 1870. poučevalo. Ukaz c. kr. deželne šolskega sveta dne 8. oktobra 1870 se glasi:

„V vseh ljudskih šolah na Kranjskem je učni jezik slovenski, razen šol v Kočevji in Belej peči, kjer je učni jezik nemški.“ Ta ukaz se ni opiral samo na zdravo pamet, ampak tudi na zdrava pedagoška načela. Kajti, kdor misli, da se mladina lažje izobrazuje na podlagi tujega, njej neumevnega jezika, nego s pomočjo materinega jezika, ta, gospoda! ne umeje namena ljudske šole.

Kaj je pravi namen ljudske šole, pove natanjko §. 1. postave od 14. maja 1866 in to jedino le je namen ljudske šole, ne pa učenje drugega tujega jezika! Da vam nekoliko dokažem, gospoda moja, da naši nasprotniki ne umejo ali nečejo umeti namena ljudske šole, ampak da je njih jedini namen ponemčevanje našega slovenskega ljudstva, treba je, da znamo, kako se je porodil oni glasoviti ukaz od dne 29. oktobra 1878, vsled katerega, kakor sem uže prej omenil, se je nemščina od II. razreda naprej kot učni jezik urinila, na kvar splošnemu pouku naše mladine; kateri ukaz hočemo baš danes odpraviti in pouk naše mladine zopet umestiti na ono podlago, ki je jedino pametna in ki ustreza pedagoškim načelom, ker nočemo, da se mladina v ljudske šole samo trpinči in muči z učenjem nemškega jezika, za svoje daljno življenje pa si ne priuči trohice pravega učenja.

Evo vam genesis onega glasovitega ukaza.

V seji mestnega zbora dne 27. avgusta 1877

sklenilo se je, da ima c. kr. šolski nadzornik vsako leto poročati o stanju mestnih ljudskih šol. Uže 1. oktobra istega leta došlo je obširno letno poročilo od c. kr. šolskega nadzornika, v katerem se med drugim tudi njegova opazka glede poučevanja nemškega jezika nahaja, namreč, da se nemški jezik premalo poučuje.

Iz tega se jasno razvidi, da nemški gospodje ne razumejo svrhe ljudske šole, da nečejo pripoznati, da je naša ljudska šola odgojevališče otrok, da jej je namen, odrežati otroke, da bodo npravni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s potrebnimi znanstvi in vednostmi, da bodo enkrat koristni ljudje in državljani; ne, gospoda, ampak oni pokladajo največjo važnost jedino le na priučenje in znanje nemškega jezika. Namen ljudske šole v prvi vrsti pa ne more drugi biti, nego otroka priučiti onih dovoljnih ved, katere so mu potrebne, da se zamore dalje samostalno šolati v življenju. Dalje je treba, da se otroku srce blaži in da se njegov duh vedri, da se njemu ljubezen do svojih starišev, do svojega naroda, do naše obširne domovine Avstrije izgoji; to, gospoda, je namen ljudske šole. Kdor drugače ravnati hoče, kdor ima druge namene, nij prijatelj našega naroda, naše domovine!

In da se more ta namen le s pomočjo in na podlagi materinega jezika doseči, v katerem smo najprvo začeli svoje misli izraževati, s svojo materjo govoriti, v katerem smo najprej začeli Boga moliti, to stoji kakor skala.

Kar se tiče druge opazke v tem poročilu, to je sredstva, kako bi se otroci najlažje nemščine naučili, mislim, da so bili gospodje tačas napačnega mnenja. C. kr. nadzornik in za njim vse oblasti pravijo, da bi se otroci najhitreje naučili nemščine, ako se silijo v daljših nepretrganih stavkih v njim nerazumljivem tujem jeziku izraževati se.

O tem se moram prav dvomljivo izjaviti, posebno ako premislim, da so gospod okrajni šolski nadzornik in za njim vse šolske oblasti izrečno podarjale in učiteljem strogo zapovedovale, da se imajo pri razlaganju nemških beril posluževati nemščine, torej v jeziku otrokom nerazumljivem, namestu v materinem slovenskem jeziku. To se vendar pravi gluhemu pridigovati ali pa slepcu govoriti o barvah. Vsak od nas se je gotovo učil kakkega tujega jezika, a da bi se ga bil učil kdo na podlagi njemu nerazumljivega tujega jezika, in to z vspehom, zdi se vsaj meni neverjetno. Prav dobro opazko o takem nenaravnem pouku napravil je pred leti strokovnjak na šolskem polju, kateri je opravičeno trdil, da se enakim načinom nauče otroci dosti menj nemščine, nego prej.

V tem poročilu se tudi bere, da ne zadostuje nemščino poučevati kot obligaten predmet, ker se otroci na tak način premalo vadijo in premalo priuče nemščini, posebno iz tega uzroka ne, ker velik del šolarjev iz ljudskih šol prestopi v gimnazije, kjer je učni jezik nemški. Ta argument pa zdaj sam ob

sebi odpade, ker bomo imeli od zdaj za naprej slovenske gimnazije, vsaj spodnje.

Dalje se trdi, Slovincu je potreben nemški jezik, ker si izven dežele na Nemškem, na Ogerskem itd. kruh služi, torej mu je znanje nemškega jezika potrebno. Temu pritrdjuje, vprašal bi pa, kaj pa je z našim ljudstvom, katero doma na slovenski zemlji ostane? Ali temu nij potreba nobene olike, nobenega izobraženja, nobenega napredka? Vsak omikan človek more temu vprašanju pritrditi in reči: da! Če pa temu pritrdite, morate tudi pritrditi, da je omika in napredek le mogoča na narodni podlagi, to je s pomočjo narodnega slovenskega jezika.

Ako se ta resnica ne pripozna, se dokaže od vaše strani, da vam na omiki in na napredku našega naroda nij ničesar ležeče, nego — da je vaš glavni namen, jedino le germanizacija slovenskega naroda. Jaz priporočam, da slavni mestni zbor sprejme predloge šolskega odseka.

Mestni odbornik dr. Schaffer izjavi, da bode, kakor umevno, glasoval proti predlogu. On misli, da mestni odbor nij pravi „forum“ za določbo, koliko treba Slovincem v Ljubljani učiti se nemškega, zato so poklicane druge oblasti, — se ve da po receptu g. dr. Schafferja v prvi vrsti deželni šolski svet v zdanjej sestavi. Dr. Schaffer toži, da se na ljudskih šolah ljubljanski učenci uže zdaj itak premalo uče nemškega, odslej, ko bi odobril deželni šolski svet sklep mestnega zbora, kateri se bode gotovo sprejel, bode pa še zlabeye. Znanje nemščine je le „nothdürftig“, pravi dr. Schaffer.

Kam meri predlog, se vidi iz tega, da se naglašajo uže slovenske srednje šole v spodnjih razredih. Dr. Schaffer pravi, da neče razlagati, zakaj nemški pouk zahteva, on bode le proti predlogom šolskega odseka glasoval, ker smatra iste nedostatinim (abtrügllich). Sploh pa je bil govor dr. Schafferja jako ponižen, Nemec bi rekel „sehr zahm“ in videlo se je, da neče dr. Schaffer mlatiti prazne slame, kajti koristilo ne bi bilo itak nič. Dr. Drč odgovoril mu je kot poročevalec kratko a temeljito.

Predlogi šolskega odseka sprejeli so se, ker župan g. Grasselli nij glasoval, s 14 proti štirim glasom (Dežman, pl. Zhuber, Bürger in dr. Schaffer.)

Ker je spomin po latinskem pregovoru „Et meminisse juvat“ tudi nekoliko vreden, naj omenimo, da se je sklep za vpeljavo nemškega kot učnega jezika v II. razred mestnih ljudskih šol sprejel v seji dne 14. junija 1878. leta, ko ga je nasvetoval kot poročevalec šolskega odseka gosp. dr. vitez Kaltenegger z 12 proti 6 glasom. Karel Dežman objavil je po glasovanju protest manjšine zoper sklep in prosil župana, naj se zabeleži v zapisnik, da je četvorica glasovala proti predlogom šolskega odseka. Gosp. J. Luckman in F. Doberlet, katera sta bila izmed nasprotnikov tudi v seji, sta odšla, predno je prišel predlog šolskega odseka v obravnavo. Tudi prav!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 1. septembra.

Poroča se, da bode ministerski predsednik grof Taaffe spremljal Nj. Veličanstvo na potovanju v Trst.

Pri volitvi državnega poslanca na Koroškem namesto odstopivšega Otiča, v okraju kmečkih občin Št. Vid-Volče dobil je liberalni grajščak Gustav Hock 132, konservativni kandidat Zojer pa samo 53 glasov.

Pri dopolnilnih volitvah v galški deželni zbor zmagali so Poljaki Rozwadowsky, Tyszkowski in Starowiejski. Rusinski kandidatje dobili so le malo glasov.

Vnanje države.

V Carigradu nadaljujejo se posvetovanja glede angleško-turške vojaške pogodbe. Večina, z admiralom Hobart pašo vred, izrekla se je zoper izkrcanje pri Abukiru, Rosetti ali Damietti. Turška želi, da bi se šlo pri Aleksandriji na kopno, od koder bi šla vojska potem peš v rečena mesta. Angleži se menda temu ne bodo protii.

Mej Grško in Turčijo nastal je zopet spor zaradi meje, ki ima prav malenkostno podlago. Turčija odstopila je namreč Grkom dve vasi Zorba

in kratek čas. Rodoljubi po deželi naj jo razširjajo in priporočajo, kolikor le možno.

II.

Fizika za nižje gimnazije, realke in učiteljskega. Spisal in založil Jakob Čebular, c. kr. višje realke profesor v Gorici. Natisnila bilarijanska tiskarna v Gorici. 1882. Cena 80 kr. Ta jako dobro došla knjiga ima naslednje oddelke: I. Uvod; II. Občna svojstva teles; III. Toplota; IV. Učini molekularnih sil; V. Kemija; VI. Magnetizem; VII. Električna. O načelu pri spisovanju knjige pravi gosp. pisatelj v predgovoru:

„Jednajstletna izkušnja, prisvojena na treh različnih učiliščih, učim me, da se priljubi fizika mladini med vsemi predmeti skoro najbolj, a to le tedaj, če se fizikalnemu pouku na čelo postavi poskus. Tega načela držal sem se tudi pri izdelovanju te knjige dosledno. V vsakem paragrafu je poskus na prvem mestu in potem sledé iz poskusov izvajani prirodni zakoni. Navedenemu načelu ostal sem veran tem lažje, ker tudi ministerjalna instrukcija o pouku fizike odločno izreka, da je jedino induktivna metoda nižjim razredom primerna.“

Čebularjeva fizika bode jako dobro služila našej šolske mladini, a tudi vsak razumnik bode jo prelistoval in čital z veseljem, kajti „nomenclatura“ je tako lahko umevna in tako naravno, neprisiljeno postavljena in izumljena, jezik pa tako gladek in prilichen, da se sme ta fizika skoraj v jedno vrsto staviti z Erjavčevim klasično „Somatologijo“. Strokovnjaško oceno te knjige je gospod A. Šantel uže spisal v Soči v 33. številki, na katero opozarjamo čitatelje, želeč g. spisovatelju obilnega uspeha za svoje požrtvovalno delovanje.

III.

Domovinoslovje. Za slovenske ljudske šole. Spisal J. L. Drugi popravljeni natis z dvema zemljevidoma. 1880. Natisnil in založil Ivan Leon v Mariboru. Ta knjižica, ki stane 20 kr., obsega na 31 straneh zemljepis in zgodovino Štajerske, Koroške, Kranjske in Primorja, zgodovinski pregled avstro-ogerske države, pregled evropskih držav, pregled občne zgodovine, ter zemljevid Kranjske in avstro-ogerske države. Izredno marljivi izdajatelj (gosp. Lapajne) je s to lično knjižico priredil jako rabljivo učno sredstvo za našo mladež na ljudskih šolah.

in Kedri; glede tretje, Karali-Dervent imenom, bila so še pogajanja. Kar prestane Grkom potrpljenje in polasté se siloma tega kraja, iz česar izcimila se je ostra praska. Grki hoté baje priliko, ko je Turčija z v-o pozornostjo v Egiptet obrojena, porabiti v to, da se zopet sproži grško vprašanje, ne maraje za to, da se je ono v lanskem letu uže definitivno rešilo.

Iz Egipta: Najnovejša poročila o bitki pri Kassasinu stojé si nekoliko v nasprotji. Iz vsega pa je razvidno, da so si Angleži dobro pomagali iz zadrege. Arabi hoteli je najbrže angleško krilo obiti, da bi zapretili dela, ki so se vršila v popravo železnične proge. Prišel pa je bil čisto nepričakovano; generala Wolseleya v Ismaliji je še le strel, ki se je čul iz one strani, napotil, da je napadenemu Grahamu odposlal generala Loweja z konjiki v pomoč. Posrečilo se jima je potem sovražnika odbiti; o izgubah so pa vesti jako različne. Veliko ranjenecv je bilo neki grozno oskrunjenih; to bi bil tedaj, ako se obistini, prvi slučaj takega divjaškega početja.

Dopisi.

Iz Tržiča 31. avgusta. [Izv. dop.] Kako je vender dobro, sem si mislil, da je bil g. deželni predsednik pri nas drugače sprejet, kakor drugod. Ko bi bilo šlo vse po sekircah, bi bil morebiti komaj jeden dopis, ali pa še ne. Tako pa popisovanja, zabavljanja in popravljanja ni konca ne kraja. Pristaviti moram še jaz, da v resnici nij bilo vse v redu, vender je pa g. dopisnik vso stvar nekoliko preveč počrnil, ker povsod le slabo stran, le napake svetu kaže, brez katerih pa gotovo nobeden človek nij.

Pomisli je treba, da o prihodu g. deželnega predsednika se nij čisto nič vedelo, ker nij bil napovedan. Ko bi bil dan prihoda naznanjen, bil bi vzprejet, kakor se visokemu gospodu spodobi, morebiti slovesnejše, kot v marsikaterem drugem kraju. Res da nekateri, katerih je pa le neznatno število, ž njim nijso jednakega mišljenja, vender razumijo toliko takta, da bi mu skazali spoštovanje kot cesarjevemu namestniku. Veliko pa jih je, ki jim, kakor g. predsedniku, srce za naš narod bije, ki bi ga bili z največjo udanostjo, z najodkritosrčnejšim veseljem pričakovali.

In ko se je dal spoznati, vender nij bil tako preziran, kakor dopisnik misli. Spremila sta imenitnega gosta, gg. okrajni sodnik in okrajni zdravnik do kaplanije. Od tod pridružila sta se tudi oba domača duhovna, katera je g. predsednik počastil v nju stanovanji s svojim pohodom, ter ga vsi spremili v cerkev, kjer se je prav pohvalno izrazil o darežljivosti tržanov, ki so vse to napravili s prostovoljnimi darovi.

Šel je potem pogledat stari farovž, v katerem seveda nihče ne prebiva in uže toliko časa v svojem žalostnem, na pol podrtem stanu čaka svoje osode. — Pri tej priložnosti bi imel pač gospode, ki zidanje toliko časa odlašajo in zavlečujejo nekaj vprašati.

Uže pred dvema leti se je g. inženir Grim, kakor sem slišal od zanesljive strani, izrazil, da bi za nobeno plačilo 24 ur ne prebival pod streho razpokanega farovža in se je zato tudi prejšnji gosp. župnik nagloma preselil v kaplanijo, pa se vender še zdaj nič ne stori. Kaj ko bi prišel kak hud potres, ali ko bi se farovž sam ob sebi razrušil, kar bi po izreku g. inženirja ne bilo nemogoče, kdo bi bil pa odgovoren za nesrečo, ki bi se vtegnila primeriti morebiti slučajno mimogredočim, ali pa nasproti stoječi hiši? Tako malomarno postopanje je gotovo preveč lahkomišljeno, da bi se dalo izgovarjati. —

Ogledal si je g. predsednik papirnico gosp. Molineja. Namenjen je bil obiskati tudi šolo in se prepričati o napredku učencev, a ker so bile uže počitnice, ogledal si je le šolsko poslopje in nazadnje, kakor je bilo omenjeno uže v prvem dopisu, kosarijo gospe Barbare Ahačič.

Po kosilu šli so se mu poklonit uradniki okrajne sodnije in davkarije, učiteljstvo in farna duhovščina. Ob treh se je pa zopet odpeljal nazaj v Poljce, kjer je bival nekaj dni na počitnicah.

Da je pa župan zaradi svoje breztaknosti mar-

sikatero pod nos dobil, je prav; zakaj se pa da voditi in slepariti zagrizenemu tujcu, od katerega vender nijma družega, kakor same blamaže. Uže od nekdaj je poglaviti greh tukajšnjih tržanov, da nijmajo nobene samostojnosti. Sami dobro sprevidijo, da ravno to neomejeno zaupanje do tujcev je zakrivilo, da so zdaj najlepša posestva v popolnoma tujih rokah, da tuji domačinom kruh spodjedajo. Pa vse to jih še ne zmodri, jih ne zdrami, da bi sami možato na noge stopili.

Pač resnično je:

Kdor zaničuje se sam,
Podlaga je tujčevi peti.

Ker sami prav nič ne prevdario, ampak le slepo kimajo svojim vodnikom (boljše rečeno zapeljivcem), ki so pa in so bili naši najhujši nasprotniki, odtod izvira tudi njih neumna in zagrizena nemškutarija, ki jo morajo pokazati ob vsaki priložnosti dasiravno so se žnjo uže tolikokrat osmešili pred svetom. — Le po nemško! akoravno teče večinoma gladko, kakor bi vlekel mačko za rep.

Ker uže govorim o nemškutarenji, naj še omenim dogodbice, ki nij Bog si ga vedi kaj, pa je vender ob svojem času napravila dosti smeha.

Bilo je 10. maja 1881. v dan cesarjevičeve poroke. Trg je bil lepo razsvetljen. Po trgu igrala je domača godba, kolikor je znala dobro. Nazadnje vstavi se pred županovo hišo, kjer zaigra cesarsko himno. Ljudstva zbralo se je veliko. Da bi bilo še več vrisa, kakor ga je uže bilo in da se še sijajnejše pokaže tržiška lojalnost, reče župan nekemu blizo stoječemu možu, naj zakriči mej ljudstvo; „Das hohe Brautpaar soll leben“.

Mož, — ne bodi len, — bil je hitro pripravljen. A, ker nij dobro slišal, — da bi nemški ne znal, kakor so nekateri hudobni jeziki trdili, ješ no! tega si tukej še misliti ne smeš, — ali naj si bo uže kakor hoče, vsak človek ima svoje slabosti — je mož na vse grlo zakričal: „Das ganze Gesellschaft soll leben!“ To je bil efekt! Smeha nij bilo ne konca ne kraja. Župan menda nij bil nič kaj zadovoljen, pa kaj se hoče, po nemškem je vender dišalo, torej čast tržiške nemškutarije je bila rešena, — se ve da po svoje.

Omenjeni mož je pozneje pa sam spoznal: Lejte no, ko bi bil jaz po „kranjsko“ zavpil, bi vender ne bil kaj tako neumnega povedal.

Tega, dasi tudi nevažnega dogodka, pa nijsem omenil za to, kakor bi hotel drugih ljudi slabosti po svetu trositi, ker to je grdo, — še celo greh, — ampak v svarilni vzgled, da spoznaš, dragi čitatelj, kako lahko se človek zmoti, če je še tako prebrisan in premeten in če še tako dobro, ali morebiti še boljše nemško zna, kakor v Tržiči. To torej:

Le v eksemplj povem,
Vam drugim po svetu ljudem:
Le nemškutariti nikar,
Če brez blamaž živet' Vam je mar!

Domače stvari.

— (Drugo zlato ali dijamantno mašo) obhaja 8. oktobra t. l. gosp. Anton Žuža, korar, vitez Fran Josipovega reda, nadžupnik in dekan v Laškem trgu, starosta župnikov in dekanov lavantinske škofije in najstarejši še služéči duhovnik na Štajerskem in Koroškem. Porojen je 8. januarja 1800 v Žavci in v mašnika posvečen 19. septembra 1822. je ta častljiv starček uže 60 let duhovnik, 52 let župnik in 44 let dekan, pa še vedno na duhu in telesu čvrst in vsikdar izredno iskren domoljub.

— (V Naklem) odkrije se v nedeljo dne 3. t. m. spomenik ranjcega tržaškega škofa dra. J. Legata.

— (Konfiskacija.) Včerašnjo številko „Slovenca“ zaplenilo je državno pravdnistvo. Zakaj, nam nij znano.

— (Preminol) da nihče ne ve kam, je 6letni fantič M. Potiska v Makolskej fari, potem 12letni sin M. Dvoršakov v Zamarkovi v Slovenskih goricah. Bil je v sv. Lenart poslan z desetakom užitnine plačat, pa ga nij nazaj. Davka nij plačal. Mislijo na zločinstvo.

Narodno-gospodarske stvari.

Črtež

za po konjerejskem društvu štajerskem v dan 11. septembra 1882. v Žavcu napravljeno premiranje konj.

Začne se točno ob 9. uri zjutraj.

Darila v srebru.

a) Za tri- in štiriletne ne obrejene kobile, za štiri in petletne obrejene kobile, za žrebetince:

1. darilo	40 gld.
2. " (deželno darilo)	30 "
3. "	25 "
4. "	20 "
5. " (dar. okraja celjskega)	20 "
6. "	15 "
7. "	15 "
8. "	15 "
9. " (dar. okraja celjskega)	15 "
10. " (dar. okraja vranskega)	15 "
11. " (dar. okraja gornje gradskega)	12 "
12. "	10 "
13. "	10 "
14. " (dar okraja konjiškega)	10 "

b) za jedno- in dveletne žrebice:

1. darilo	20 "
2. " (dar. okraja konjiškega)	20 "
3. "	15 "
4. "	15 "
5. "	15 "
6. " (deželno darilo)	15 "
7. " (dar. okraja vranskega)	15 "
8. " (dar. okraja celjskega)	15 "
9. " (dar. okr. gornje gradskega)	12 "
10. "	10 "
11. "	10 "
12. "	10 "
13. "	10 "
14. " (dar. okraja marenberškega)	10 "

444 gld.

Konkurirati zamorejo vse vrste plemenskih kobil in žrebic za težko vožnjo v savinskej in gorenjedravskej dolini iz okrajnega glavarstva celjskega in slovenjegraškega razun tistih konjerejcev iz okraja laškega, ki pri premiranju v Sevnici konkurirati nameravajo.

Razen predstoječih daril delile se bodo tudi od strani visokega c. kr. ministerstva za poljedelstvo srebrne in bronaste svetinje in priznalne diplome.

Darila od korporacij ali od privatnih podarjena se morejo le konjem dotičnih okrajev priznati.

Pogoji premiranja.

A. Splošna določila.

Premije prisojati morejo se le takšnim konjem ki resnično kažejo lastnosti in posebnosti za uprego ali ježo dotičnega plemena v konjerejskem okoliši. Držalo bode se torej načela: pred vsem je gledati na vrho, katera se hoče pri konjerejstvu v dotičnem okoliši doseči, t. j. kakšno konjsko plemo bi se naj ondi vzrejalo in vzredilo. Zato bode se na prvem mestu oziralo na konje, kateri so najbolj sposobni dotično konjsko plemo v okoliši zboljševati; če je več takšnih konj, daje se prednost onemu, čegar starši so dokazani, pred tistim, čegar starši nijso znani.

B. Posebna določila.

Zastran premiranja posameznih konjskih vrst velja sledeče:

Kobile z žrebeti.

Kobilam z žrebeti prisodi se premija od petega leta naprej brez vsakšnega omejenja na starost, če so le zdrave, krepke in dobro rejene, in če lastnosti dobre plemenske kobile kažejo, ter dovolj ugajajoče sezno ali uže odstavljeno žrebe seboj imajo. Vender se bode oziralo pri enakih lastnostih na mlajše kobile in tukaj se bode prednost dajala onim, ki so uže lepa žrebeta prinesle in tako dokazale, da so dobre za plemo.

Kobilam z žrebeti noriškega plemena prisodi se premija, če bi tudi še komaj v 4. letu starosti bile. —

Premija sploh pa se sme priznati le takrat, če je

1. dokazano, da je žrebetu oča državen ali licenciran žrebec, ali žrebec, ki je bil od posestnika doma vzrejen, to mora dokazati s postavnim ubrejtevskim spričalom;

2. če je s potrdilom srenjskega predstojnika dokazano, da je kobila lastnina bila zdanjega posestnika, predno mu je žrebe prinesla.

Nič ne dene pa, če je kobila uže poprej kdaj premirana bila. Zamore tedaj zopet premijo dobiti.

Mlade kobile.

Štiriletne kobile noriškega plemena in petletne kobile drugih plemen bodo premirane le:

1. če je dokazano, da jim je oča bil državen, licenciran ali lastno domač žrebec posestnikov;

„Slov. Gosp.“

2. če so ubrejene po državnem, licenciranem ali lastno domačem žrebeci, kar je treba dokazati s postavnim ubrejitevskim spričalom;

3. če so najmanjše jedno leto lastnina zdanjega posestnika, ki se za premijo poganja. Lastništvo mora po srenjskem predstojniku biti pisмено po-pričano;

4. triletna kobile domačega plemena še ne smejo biti ubrejene, pač pa zamorejo biti ubrejene triletna kobile noriškega plemena, to pa po takšnih žrebcih, kakor je zgoraj bilo navedeno. Rod in vsaj jednoletno lastništvo mora posestnik dokazati. Mlade kobile, ki so bile kot takšne premirane, pripuščajo se pozneje k prebiranju le, če imajo dobro sezno ali odstavljenjo žrebe seboj.

Žrebata.

1. Jedno- ali dvaletna žrebata noriškega plemena morajo dobiti premije, če so od posestnika dobro vzrejena in se je nadejati, da bodo vsled ugodnega razvitka in nadalješnje dobre izreje kdaj dobri plemenski žrebci ali pastuhi. Vender dokazati se mora s postavnim ubrejitevskim spričalom, da je žrebetu oča bil državen, licenciran ali lastno domač žrebec posestnikov. Naposled mora še od srenjskega predstojnika potrjeno biti, da je žrebe najmanjše leta dnij lastnina tistega posestnika, kateri se za premijo poganja.

Ako je več žrebet, ki so v jednakej meri premiranja vredna, prisodi se najprvije premija tistemu žrebetu, čegar posestnik zamore po svojem srenjskem predstojniku in dveh pričah ali drugače verjetno dokazati, da ima doma hlevov in prostorij, kakoršnih je za razumno vzrejanje žrebet potrebno, t. j. kjer je zraven dovoljne krme zadosti gibanja in hojenja na prosti zrak po leti in po zimi.

2. Jednoletna premirana žrebata zamorejo posestniki tudi prihodnje leto kot dvaletna žrebata k premiranju prignati.

3. Dveletnim žrebetom, letos premiranim, ako jih posestniki drugo leto zopet k premiranju postavijo ter so mej tem popolnem dorastla in lepe lastnosti kažejo, prisodi se licenca, če jih naravnost vlada ne kupi za deželne žrebce.

4. Žrebetom drugih plemen, kakor noriškega, se premije ne bodo delile.

Žrebice.

1. Jedno- ali dveletne žrebice morejo biti premirane, vsejedno ali so od državnega, licenciranega ali lastno domačega žrebca in od domače kobile. Treba je le, da jih je posestnik dobro vzredil tako, da se je pri ugodnem razvitku in nadaljnji dobri izreji nadejati, da bodo kdaj dobre plemenske kobile. Njihov rod mora biti po postavnih ubrejitevskih spričalih dokazan. Jednako tudi, če jih lastnik nij iz domačega plemena vzredil, mora biti dokazano s pisnim potrdilom srenjskega predstojnika, da je žrebica najmanjše leta dnij lastnina onega posestnika, kateri se za premijo poganja.

2. Premirane jednotne žrebice zamorejo posestniki drugo leto tudi k premiranju prignati ter je mogoče, da kot dveletne žrebice tudi premijo potegnejo.

Žrebci letos ne bodo premirani.

(Konec prih.)

Meteorologično poročilo.

A. V Ljubljani:

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm.
28. avgusta	ob 7. uri	733-75 mm.	+ 9-4° C	brezvetrije	jasno	0-00 mm.
	ob 2. uri popoldne	733-34 mm.	+ 20-2° C	slabotna jugozahod	jasno	dežja.
	ob 9. uri zvečer	735-11 mm.	+ 12-4° C	slabotna gorenjec	jasno	
29. avgusta	ob 7. uri	735-66 mm.	+ 12-8° C	slabotna barja	deloma jasno	1-10 mm.
	ob 2. uri popoldne	734-54 mm.	+ 21-3° C	slabotna jugozahod	deloma jasno	dežja.
	ob 9. uri zvečer	732-32 mm.	+ 17-6° C	slabotna jugozahod	deloma oblačno	
30. avgusta	ob 7. uri	731-97 mm.	+ 17-3° C	slabotna rzhod	deloma jasno	13-50 mm.
	ob 2. uri popoldne	735-38 mm.	+ 14-2° C	slabotna rzhod	deloma oblačno	dežja.
	ob 9. uri zvečer	736-90 mm.	+ 12-8° C	brezvetrije	deloma oblačno	
31. avgusta	ob 7. uri	736-88 mm.	+ 10-4° C	brezvetrije	deloma jasno	0-00 mm.
	ob 2. uri popoldne	736-34 mm.	+ 19-4° C	brezvetrije	deloma jasno	dežja.
	ob 7. uri zvečer	737-62 mm.	+ 13-8° C	slabotna jugozahod	deloma jasno	

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.

B. V Avstriji sploh:

Zračni pritisk se je povsod za spoznanje vzdignil in je bil tako enakomerno razdeljen, da je znašal razloček mej maksimum in minimum samo 4 mm. Vetrovi so postali še slabotnejši in so bili precej spremenljivi. Temperatura se je za nekoliko vzdignila in je postala precej normalna; razloček mej maksimum in minimum je znašal samo 7° C. Nebo je bilo spremenljivo, na vzhodu večinoma jasno, na zahodu večinoma oblačno; vreme je bilo še vedno zelo nestanovitno; na zahodu še večinoma deževno.

Dunajska borza

dné 1. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	76 gld. 85	kr
Srebrna renta	77 " 25	"
Zlata renta	95 " 35	"
1860 državno posojilo	130 " 75	"
Akcije narodne banke	827 " —	"
Kreditne akcije	318 " 50	"
London	118 " 40	"
Srebro	— " —	"
Napol.	9 " 40 1/2	"
C. kr. cekini	5 " 56	"
Nemške marke	57 " 80	"
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld. 120	"
Državne srečke iz l. 1864	100 " —	"
4% avstr. zlata renta, davka prosta	95 " 35	"
Ogrska zlata renta 6%	118 " 50	"
" " papirna renta 5%	88 " 05	"
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104 " —	"
Dunava reg. srečke 5%	100 gld. 114	"
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	119 " 30	"
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	98 " 75	"
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	106 " 25	"
Kreditne srečke	100 gld. —	"
Rudolfove srečke	10 " 21	"
Akcije anglo-avstr. banke	120 " 121	"
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	228 " 25	"

Cesarja Jožefa **CIRCUS A. SCHMIDT.** Cesarja Jožefa trg.

Vsak dan ob 1/8. uri zvečer

velika predstava

z menjajočim programom.

Ob nedeljah in praznikih

dve predstavi.

Prva ob 4. uri popoldne, druga ob 1/8. uri zvečer.

K mnogobrojnemu obisku vabi

spoštovanjem

A. SCHMIDT.

(561—1)

Učenca,

starega od 13—15 let, ki zna slovenski in nemški, vzprejme takoj v svojo štacuno z mešanim blagom

(556—2)

lg. Al. Jelovšek na Vrhniki.

Izvrstno in močno

(554—2)

črno dalmatinsko vino,

100 litrov gld. 19.—, 56 1/2 litrov ali 1 vedro gld. 11.50, iz Ljubljane-Siške, brez fana, pa le v sodih, priporoča

A. HARTMANN,

v Tavčarjevej palači, Marije Terezije cesta.

Fin med v satovji

dobiva se pri

(524—6)

Oroslavu Dolenci v Ljubljani.

Tuji:

31. avgusta.
Pri Slonu: pl. Wagner iz Ljubljane. — Lein z Dunaja. — Dr. Matkovič iz Zagreba. — Soss iz Grada. — Slovinci iz Trsta. Horvat iz Celja.
Pri Malici: Weiss z Dunaja. — Jazbec iz Trsta. — Watzger z Dunaja.
Pri avstrijskem cesarju: Loč iz Sostroluda. — Halstadt z Dunaja.
Pri bavorskem dvoru: Auer z Dunaja. — Baron Fröhlich, Achatz iz Celovca. —

Va b i l o

otvorjenju in prvemu občnemu zboru čitalnice šaleške doline.

Udeleži se telovadno društvo „Savinjski Sokol“ z godbo in pevskim zborom.

Slavnost se vrši na vrtu gostilne g. M. Tajnika v Družmirji pri Šoštanji v 3. dan septembra t. l.

Vspored:

1. Sprejem „Savinjskega Sokola“ ob 3. uri popoldne. —
2. Pozdrav došlim gostom. — 3. Volitev čitalničnega odbora. — 4. Slavnostni govor. — 5. Zabava s petjem in godbo.

(533—2)

Osnovni odbor.

Prodaja vina.

1881ega leta belo in rudeče	gld. 11.—
1879ega leta belo in črno	" 15.—
1876ega leta belo in črno	" 19.—
1881ega leta prave tropine	" 33.—
1880ega leta pravi slivovec	" 40.—

hektoliter ponuja

Jos. Kravagna,

(552—2)

hišni in gruntni posestnik v Ptui.

500 zlatov

plačam onemu, kdor pri vporabljanju

Kothejeve zobne vođe

1 steklenica 35 kr., še kedaj čuti zobne bolečine ima iz ust duh.

J. G. Kothe,

umirov. dvorni založnik v Mödlingu pri Dunaji, vila Kothe.

(144—27)

V Ljubljani dobi se jedino le pri lekarji **Jul. pl. Trnkoč** in v vseh lekarnah, droguerijah, parfemerijah, prodajalnicah galanterijskih rečij itd. na Kranjskem.

Poslano.

(54—31)

GLAVNO SKLADIŠTE
MATTONIJEVE

GISSHÜBLER

najčistije lužne

KISELINE

poznate kas najbolj okrepljujuče piče,

1 kas izkušan lek proti trajnom kašlju plućevine i želudca bolesti grkljana i proti méhurnim kataru,

kas i slasticah za (PASTILLEN) probavila

nalazi se kod Hinke Mattonija (Karlovi vari u Českoj).

Na etiketo in zamah, kakor kaže podoba, treba ostro paziti.

**MATTONI'S
GISSHÜBLER**

HUGO EBERL,

za frančiškansko cerkvijo v Ljubljani, priporoča svojo veliko zalogo

oljnatih barv, lakov in firnežev

po najnižjej ceni.

Vnanja naročila se ceno in točno izvrše in se embalaža računi jako ceno.

Cenilniki se pošljejo franko.

Za mnogobrojna naročila priporoča se s spoštovanjem

(534—3)

HUGO EBERL.

Zaloga najboljših

mineralnih vodá.

Carinthia 20 kr., Franc-Josipova 26 kr., Friedrichs-Haller 35 kr., Giesshübler 35 kr., Gleichenberg 25 kr., Haller Jodwasser 35 kr., Karlsbader Muhlbrunnen 40 kr., Kron-dorfer 26 kr., Marienbader Kreuzbrunnen 35 kr., Pre-blauer 20 kr., Rákoczy 22 kr., Selters 30 kr.

Naročila izvršujejo se točno proti poštnemu povzetju kupila. (451—8)

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.